

Martina Valec-Rebić, Danijela Zagorec. *Ljudevit Modec. Izbor iz djela. Križevci: Ogranak Matice hrvatske u Križevcima, 2024., 320 str. i Obilježavanje dana škole i 180. godišnjice rođenja Ljudevita Modeca*

Godine 2024. Osnovna škola Ljudevita Modeca Križevci svoj dan škole proslavila je trodnevnim raznim događanjima. Osim dana škole, povod svečanosti bila je i okrugla obljetnica rođenja književnika, pedagoga i metodičara Ljudevita Modeca, čije ime škola nosi od 1991. godine. Program je trajao od 29. do 31. svibnja. Svečani, glavni dio održan je 29. svibnja u prostoru škole i bio je podijeljen u dva dijela: program za djecu i predstavljanje knjige i otvorenje izložbe o Ljudevitu Modecu.

Program za djecu održan je u prostoru sportske dvorane, a događanja su bila raznolika: od plesa i pjevanja, igrokaza *Ljudevit Modec u našoj školi*, do zanimljivoga i poučnoga kviza *Modecomanija*. U kvizu su sudjelovali učenici škole koji su kroz interaktivne zabavne zadatke morali pokazati znanje iz matematike, geografije, povijesti i hrvatskoga jezika, a sve na zadanu temu Ljudevita Modeca i povijesti škole. Svakako bi trebalo pohvaliti kreativnu i zabavnu pripremu kviza dviju učiteljica: Vedrane Rađa i Gordane Podravec. Tom prigodom premijerno je prikazan i animirani film *Crtice o Ljudevitu Modecu*, koji je osmislila i izradila učiteljica glazbene kulture Sandra Poštić. Animirani film i javno je dostupan na: <https://www.youtube.com/watch?v=ZWZ1oL7hkvU>.

Tijekom svečane priredbe održana je i dodjela nagrada za natječaj *Najljepši glagoljički straničnik*. Ove godine zadana tema natječaja bila je Ljudevit Modec, a nagrade za najbolje podijeljene su u dvije kategorije: učenicima u razrednoj nastavi i učenicima u predmetnoj nastavi. Prvi dio svečanosti završen je prigodnim otvorenjem izložbe dječjih likovnih radova učenika od 5. do 8. razreda. Također su svi posjetitelji i sudionici bili pozvani glasati i tako pomoći u odabiru idejnoga rješenja loga škole, što je bilo predstavljeno u produženom dijelu spomenute dječje izložbe. Za idejno rješenje glasalo se tajno, pomoću glasačkih listića.

Središnja svečanost bilo je predstavljanje knjige *Izbor iz djela Ljudevita Modeca*, nakon kojega je otvorena i izložba o Modecu.

Izbor iz djela Ljudevita Modeca priredile su profesorice Martina Valec-Rebić i Danijela Zagorec u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Križevcima. Tristo dvadeset stranica knjige najvećim dijelom odnosi se na izabrani prijepis Modecovih djela podijeljenih u dvije kategorije: *Članci* i *Knjige i priručnici*.

Na samom početku knjige autorice su napisale *Predgovor* u kojem je kratko naznačena bogata povijest križevačkoga školstva s naglaskom na rad i doprinos Ljudevita Modeca, ali i drugih važnih osoba koje su doprinijele križevačkom školstvu do suvremenih dana. Istaknuta je i 2014. godina, kad je škola povodom 170. obljetnice Modecova rođenja u suradnji s Hrvatskim školskim muzejom iz Zagreba pripremila prigodnu izložbu o Modecu i hrvatskom školstvu 19. stoljeća. Autorice izložbe bile su Štefka Batinić i Sonja Gaćina Škalamera, muzejske savjetnice u Hrvatskom školskom

muzeju. Na početku knjige nalazi se i *Napomena*, gdje su opisani način i metodologija prijepisa radi lakšega snalaženja suvremenom čitatelju, koji možda nije toliko vješt u poznavanju gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika 19. stoljeća.

Slijedi poglavlje *Ljetopis Ljudevita Modeca* – biografija s istaknutim godinama koja završava bogatim slikovnim prilozima od nekoliko portreta, školskih i osobnih dokumenata, skupnih fotografija, rukopisa i naslovnica knjiga Ljudevita Modeca. Najveći dio originalne građe o Modecu koji je korišten za potrebe ove knjige čuva se u Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu.

Prije samoga prijepisa autorice su priredile i *Bibliografiju Ljudevita Modeca*, podijeljenu na članke (44) i knjige (17).

Od 44 članka napravljen je izbor i prijepis njih 38 podijeljenih u tri kategorije: *Pedagoški i metodički tekstovi* (14), *Književni i publicistički tekstovi* (18) i *Polemički tekstovi* (6). Gotovo 86% prepisanih i prilagođenih Modecovih članaka daje bogat uvid u teme, metode i pristup Modecova stručnoga stvaralaštva i doprinosa tadašnjoj hrvatskoj pedagogiji.

Poglavlje *Knjige i priručnici* donosi sažet prijepis izbora 12 knjiga i priručnika koji podjednako obuhvaćaju sva područja od obuke u čitanju i pisanju, književnosti, prirodoslovlja i geometrije do crtica iz povijesti.

Promišljen izbor prijepisa članaka i sažeti prikazi knjiga i priručnika bogat su doprinos poznavanju ovoga hrvatskog učitelja i pedagoškog pisca čije su tadašnje napredne ideje i zalaganja znatno pridonijeli razvoju modernoga hrvatskog školstva.

Dodatni doprinos autorica ovoj knjizi jesu poglavlja *Suvremenici o Ljudevitu Modecu* i *Dodatak*, koja se odnose na prijepise Modecovih suvremenika – pisaca i pedagoga koji su pisali i govorili o Modecovu životu i radu, ali i njegovu utjecaju i doprinosu u hrvatskoj pedagogiji.

Nešto drugačiji i intimniji pogled na život i rad Ljudevita Modeca, ali njegovih pedagoga suvremenika, može se doznati iz prijepisa pisama koja je Modec slao tada još mladom učitelju i pedagogu Stjepanu Basaričeku. Ukupno je sačuvano i prepisano pet pisama: dva iz 1873. i tri iz 1875. godine. Pisma su dio Osobnoga fonda Stjepan Basariček koji se čuva u Arhivskoj zbirci Hrvatskoga školskog muzeja.

Završetak knjige ostavljen je za uvijek dobrodošao informativni dio: *Važnija literatura o Ljudevitu Modecu*, *Popis likovnih priloga*, *Rječnik arhaizama i drugih manje poznatih izraza* te *Kazalo imena*.

Svojevrsni *hommage* cijelom izdanju jest *Pogovor – Ljudevit Modec i modernizacija hrvatskog školstva*, koji je napisao dr. sc. Nevio Šetić. Šetić je napravio kratak pregled o životu i radu Ljudevita Modeca koji je postavio u širi povijesno-politički kontekst s naglaskom na promjene ili, kako je sam napisao, modernizaciju hrvatskoga školstva. Šetićev zaključak zapravo lijepo i precizno opisuje kompletno izdanje, na kojem svakako treba čestitati autoricama: *Valja istaknuti kako je ova knjiga – Izbor iz djela Ljudevita Modeca izvrstan prinos razumijevanju ne samo života i djela te osebujne učiteljske, pedagoške i kulturne osobnosti kakva je bio Ljudevit Modec već*

i prinos stasanju i oblikovanju modernog hrvatskog pučkog školstva i učiteljstva te školstva općenito (str. 309).

Kraj svečanosti obilježen je otvorenjem izložbe o Ljudevitu Modecu koju su zajedničkim snagama pripremili Osnovna škola Ljudevita Modeca Križevci i Hrvatski školski muzej. Izloženo je preko 80 komada originalne građe (dokumenti, fotografije, časopisi, Modecova djela) te je dokumentarno-slikovnim materijalima prikazan život i rad toga osebujnog čovjeka, pedagoga i učitelja zaslužnog za unapređenje i oblikovanje hrvatske pedagogije druge polovine 19. stoljeća.

Sanja Nekić

Škola to su ljudi: školstvo na području Općine Brckovljani, Božjakovina, 2024., 155 str.

Suradnja između Osnovne škole „Stjepan Radić” iz Božjakovine i Hrvatskoga školskog muzeja započela je prije devet godina, u trenutku kad je u pripremi bila jedna druga monografija – ona koja se bavila 185 godina dugom poviješću škole u Lupoglavu, i njezini su kreatori u svojem istraživanju logično posegnuli za fundusom Hrvatskoga školskog muzeja.

Pred kraj 2024. javljaju se iz Božjakovine ponovno, ovoga puta s pozivom na predstavljanje nove monografije. Istražiti i predstaviti školstvo na nekom području nikako nije lak zadatak i tim su više za pohvalu pothvati Škole koja se s tim zadatkom uhvatila ukoštac, posebice imajući na umu da suradnici imaju *redovni* posao i da je rad na monografiji/ama *ekstrakurikularni* zadatak.

Sadržaj monografije vrlo je jasno i logično postavljen i predstavljen na ukupno 156 stranica. Nakon uvodne riječi slijede četiri sadržajne cjeline. U prvoj upoznajemo općinu Brckovljani i njezinu povijest. Druga, naslovljena *Škole na području općine Brckovljani*, donosi kratku povijest škole u Lupoglavu, pučke škole u Brckovljanima, škole u Božjakovini te drugih škola i obrazovnih tečajeva na području općine – zanimljivo je spomenuti da su postojali vincilirski (vinogradarski, voćarski i pivničarski posao, osposobljavani i za rad u pčelarstvu i povrtlarstvu), voćarski i mljekarski tečajevi, gospodarska škola za seoske domaćice i srednja vrtlarska škola u Božjakovini. U cjelini *Naših 30 godina* doznajemo o izgradnji školske zgrade Osnovne škole „Stjepan Radić” u Božjakovini, ponešto iz spomeničkih zapisa te pregled „rasta” Škole od 1990. naovamo. Monografiju zaključuju sjećanja na Osnovnu školu „Stjepan Radić” u Božjakovini učenika koji su ju pohađali.

Monografiju autorski potpisuju Klara Čavar, Sanja Ivanović, Manuela Jadanec, Ivan Jukić, Jelena Jurić, Višnja Kamenjašević, Ivana Kosko, Ivana Mijatović, Svemirka Mišković, Josipa Oreč Živković, Robert Samardžić, Predrag Topić i Dragana Turkalj, uz pomoć bivših i sadašnjih učitelja Škole. Za slikovne i fotografske priloge zaslužni